

خطبه اول

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين بارئ الخلائق اجمعين و الصلاة و السلام على سيدنا و نبينا و حبيب قلوبنا و طبيب نفوسنا و شفيع ذنوبنا ابي القاسم المصطفى محمد و على آله الاطيبين الاطهرين ولا سيما بقية الله في الارضين.

توصیه به تقوا

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم «يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ»^۱ عِبَادَ اللَّهِ أُوصِيكُمْ وَنَفْسِي بِتَقْوَى اللَّهِ وَ مِلَازِمَةِ أَمْرِهِ وَ مَجَانِبَةِ نَهْيِهِ وَ تَجَهُّزُوا عِبَادَ اللَّهِ فَقَدْ نُودِيَ فِيكُمْ بِالرَّحِيلِ^۲ وَ تَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى^۳

همه شما نمازگزاران گرامی و خودم را به ذکر و شکر خداوند به کسب تقوا در همه شئون و احوال زندگی دعوت و سفارش می‌کنم. امیدواریم خداوند به همه ما توفیق تقوا عنایت بفرماید.

روایاتی در باب آداب کسب و کار

در سلسله خطبه‌های گذشته، پیرامون آداب و سبک اسلامی در کسب و کار و تجارت مطالبی را عرض کردیم و تاکنون به ۱۵ اصل اشاره شده است. اصول مهمی که در کسب و کار یک مسلمان باید رعایت شود در این ۱۵ اصل و قاعده با استناد به آیات و روایات اشاره شده است. اگر همین اصول و ضوابط در بازار جامعه اسلامی تجلی پیدا کند و همه مقید شوند که به این اصول مهم پایبند باشند هم برای خود ما برکت خواهد داشت و هم جامعه احساس آرامش و آسایش خواهد کرد. در ادامه این سلسله مباحث، به احادیث معتبر و بسیار مهم در رابطه با آداب و شرایط کار خوب

۱- سوره توبه، ۱۱۹

۲- نهج البلاغه، خطبه ۲۰۴.

۳- سوره بقره، آیه ۱۹۷.

و تجارت درست اشاره می‌کنم که خیلی از این اصولی که در گذشته بیان شد در این احادیث آمده است و بعض نکات جذاب دیگر که در این احادیث آمده است. این احادیث در وسایل الشیعه کتاب التجاره در ابواب آداب تجارت باب دوم آمده است. چند روایت نسبتاً مفصل و بسیار مهم و تعیین‌کننده خطوط اصلی کار درست و اقتصاد سالم و تجارت منطبق با قوانین اسلامی که در حد فرصتی که داریم به این احادیث خواهیم پرداخت.

حدیث اول

اولین حدیث در این باب روایتی است که با سند معتبر و در چند کتاب از کتب اربعه ما نقل شده است و قصه حضور امیر المومنین در بازار و نصیحتی که ایشان برای بازاریان و اهل کسب و تجارت داشتند در این حدیث نقل شده است. امام باقر (علیه السلام) می‌فرماید: گاهی امیر المومنین صبح هنگام وارد بازار می‌شدند و درحالی‌که مردم را خطاب قرار می‌دادند نصیحت‌هایی می‌کردند و بعد می‌رفتند و مشغول کارهای امارت و خلافت می‌شدند. در این حدیث مفصل این‌طور آمده است که حضرت روزی وارد بازار شدند و اصناف بازار و اهل کسب‌وکار و تجارت را مورد خطاب قرار دادند و بعد از توصیه به تقوا حدود ۱۲ توصیه به آن‌ها بیان کردند:

«يَا مَعْشَرَ التُّجَّارِ اتَّقُوا اللَّهَ» تقوای الهی این بیت الغزل همه نصایح اولیای الهی است و بیت الغزل هر خطبه درست و صحیحی است. روح همه تعالیم اسلام در همین یک کلمه اسلامی خلاصه می‌شود. این تقوا روح همه تعالیم اسلامی و جان‌مایه سبک زندگی اسلامی از جمله سبک تجارت و درآمدزایی است. بعد از آن حضرت (علیه السلام) این دوازده توصیه را در صبحگاهان خطاب به اصناف فرمودند:

۱. «قَدِّمُوا الْإِسْتِخَارَةَ»

ای اصناف قبل از این‌که کار را شروع کنید از خدا طلب خیر کنید و استمداد از خدا آغازگر کار شما باشد. مبدا بدون نماز و قرآن، توجه به خدا و بدون استمداد از خدا در کسب‌وکار وارد بازار شوید. وقتی می‌خواهید وارد بازار، کارخانه، مغازه و اداره شوید اول دل را به خدا بسپارید. این در همه کارها چنین است که به همه زندگی شما برکت می‌دهد.

۲. «وَتَبَرَّكُوا بِالسُّهُولَةِ»

کارتان را با آرامی و نرمی شروع کنید که مفصل در آن ۱۵ اصل گذشته اشاره کردیم که یکی از مهم‌ترین اصول اسلامی این است که در کسب‌وکار و مراوده با آسان‌گیری اقدام کند. در رابطه با خودمان سختگیر باشیم و تحمل کنیم اما به مشتری و ارباب‌رجوع با آرامش و سهل‌گیری برخورد کنیم که به زندگی برکت می‌دهد. این را تصویر کنید که پیشوای پارسایان در میان اصناف در هنگام شروع بازار مردم را چنین توصیه می‌کند.

۳. «وَ اقْتَرِبُوا مِنَ الْمُتَبَاعِينَ»

تلاش کنید از نظر اخلاقی و روحی به خریداران، مشتریان و ارباب‌رجوع نزدیک شوید. خیلی جمله قشنگی است. ارباب‌رجوع و مخاطب شما حس این طرف‌میز و آن طرف‌میز نکند، بلکه احساس کند که با او رابطه عاطفی خوب برقرار کرده‌اید.

۴. «وَ تَزَيَّنُوا بِالْحِلْمِ»

مولا به اصناف دستور می‌دهند که صبور و بردبار باشید. آدم وقتی وارد کسب‌وکار و تجارتی می‌شود به جاهایی می‌رسد که اصطکاک‌های در آن است. تا می‌توانید اهل اصطکاک نباشید. با بردباری گره‌ها را باز کنید. صبر و شکیبایی کلید پیروزی‌هاست. قله‌های بلند را با صبوری و بردباری می‌شود فتح کرد. در سبک زندگی اسلامی و معاشرت‌ها انسان‌ها بردبار و صبور هستند از غیظ و غضب جز در موارد ضروری بهره نمی‌برند.

۵. «وَ تَنَاهَوْا عَنِ الْيَمِينِ»

از قسم خوردن پرهیز کنید. این مرود را در اصول گذشته مفصل ذکر کردیم. در آنجا بیان کردیم که حتی در جاهایی که قسم جایز است باز از قسم خوردن پرهیز کنید. قسم و خدا و دین و پیغمبر را ابزار کسب‌وکار قرار ندهید و حرمت آن‌ها را حفظ کنید.

۶. «وَ جَانِبُوا الْكُذْبَ»

از دروغ پرهیز کنید. قرار بگذارید که دروغ نگویند. آن وقت می‌بینید که خداوند چه برکاتی به زندگانی و کسب‌وکار شما می‌دهد. دروغ و خلاف‌گویی را از پرونده کسب‌وکارتان کنار بزنید. آن وقت می‌بینید که خداوند چطور در کار

شما نور می‌آورد. نه مقدسات را با قسم ابزار قرار دهید و نه اینکه خلاف‌گویی را پله‌ای برای رسیدن به اموال بیشتر قرار دهید. از آن چشم‌پوشی کنید خداوند برکت می‌دهد.

۷. «وَتَجَافُوا عَنِ الظُّلْمِ»

از ظلم پرهیز کنید واژه (تجافوا) هم واژه جالبی است از ظلم خالی شوید. طوری زندگی کنید که در وجودتان و در سبک زندگی تجاری‌تان ظلم پیدا نشود. صبح که می‌روید و شب از کارخانه، اداره و محل کسب‌وکار برمی‌گردید این پرونده خالی از ظلم باشد. گفتنش آسان است اما عمل کردن به آن سخت است. اول کسی که برای او سخت است خود گوینده است. اما آدم اگر این را عمل کند و قدم‌به‌قدم جلو رود احساس نور می‌کند و احساس یک پیشرفت می‌کند که دنیا و آخرت شما و ما را می‌گیرد.

۸. «وَأَنْصِفُوا الْمَظْلُومِينَ»

با انصاف نسبت به مظلومان رفتار کنید. راجع به آن انصاف هم در آن ۱۵ اصل مفصل بحث کردیم و روایاتش را خواندیم. انصاف یک گوهر نابی است خصوصاً اگر در رابطه با مظلوم باشد. کسی را می‌بینید که در اداره، کار و معامله‌ای دچار مشکل شده یا ظلمی به او شده است با او با مدارای بیشتر رفتار کنیم. اگر می‌بینید کلاه سرش رفته است با او با انصاف رفتار کنید.

۹. «وَلَا تَقْرَبُوا الرِّبَا»

بازاریان این خطاب مولا در صبحگاهان در جامعه بازاری است که نزدیک ربا نشوید. نفرمودند که ربا نخوردید چه ربای در معاملات و چه ربای قرض. ما دو نوع ربا داریم آن قدر هم آیات و روایات در مورد ربا انگشت گذاشته‌اند که قابل وصف نیست. بانک، جامعه‌ی بازاری و هر کسی که در مسیر کار اقتصادی قرار دارید که نزدیک ربا نشوید. مرز ربا و مضاربه و امثال این‌ها مرزهای روشنی است که گاهی رعایت می‌شود و گاهی رعایت نمی‌شود. کسی که پول می‌گیرد باید در درآمد و کار اقتصادی ببرد. اگر در آن مسیر قرار نگرفت آن ربا است. پول و زندگی‌تان را با

ربا آلوده نکنید. این ربا جنگ با خداست^۴ و فرو ریزنده همه ارزش‌های شماست. چه اخبار و احادیثی در نکوهش ربا آمده است که وقتی آدم به آن‌ها نگاه می‌کند برای او تعجب آفرین است که این قدر ربا در نگاه اسلام مذموم است. در ربای قرضی پول بما هو پول بخواهد سود بگیرد و در ربای معاملی هم که آمده است.

۱۰. «وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ»

رعایت وزن و کیل و ترازو و اندازه‌هاست که این هم یکی از ۱۵ اصلی بود که مفصل چهار پنج آیه قرآن و روایات را در آن بحث‌ها دیدید. کم نفروشید در متر، کیل، ترازو و همه آن سنجه‌هایی که وجود دارد. سنجه‌هایتان دقیق باشد. آن وقت چه روایاتی و آیاتی داریم که کم گذاشتن را نکوهش می‌کند و اندازه را کار متعارفی می‌داند و اگر چرب‌تر گذاشتید آن وقت می‌بینید که خداوند چقدر برکت می‌دهد.

۱۱. «وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ»

کالا‌های مردم را کم نشمارید. در روایات چقدر می‌فرماید: یکی از اخلاقیهای زشت این است که وقتی می‌خواهد بخرد چنان بر سر کالا می‌زند تا قیمت را پایین بیاورد وقتی هم می‌خواهد بفروشد آن قدر تعریف می‌کند که کلاه سر دیگری می‌رود. این از بدترین اخلاق‌ها در تجارت و کار و کسب است. وقتی می‌خواهد کالا را بفروشد راست و دروغ آن قدر می‌گوید تا دیگری را فریب دهد و موقع خریدن آن قدر آن را پایین می‌آورد تا بتواند به نحوی سر دیگری کلاه بگذارد.

۱۲. «وَلَا تَعْتَوُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ»

روح کلام من علی، با شما جامعه اهل کسب و کار این است که فساد را رواج ندهید. بدترین فسادها فساد است که در مال و تجارت و درآمد می‌آید. اگر جامعه‌ای درآمدش در مغازه، بازار، اداره، کارخانه، دانشگاه، حوزه و فعالیت‌های مختلف که دارد آلوده به گناه و معصیت شد همه چیز را آلوده می‌کند. اقتصاد آلوده به گناه همه ساخت‌های زندگی را ملوث و آلوده می‌کند. حالا اگر این فساد بیاید در حد مسئول و حد بالاتری که قابل وصف

^۴ - سوره بقره، آیات 278, 279: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ * فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتِغُوا فَلَکُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالِکُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَ لَا تُظْلَمُونَ.

نیست. این خطاب مولا به آحاد جامعه است و این خطاب متوجه صاحبان قدرت و مکتت و ثروت به مراتب قوی‌تر است. اگر در صاحبان قدرت و ثروت این فساد اقتصادی رواج پیدا کرد هیچ چیزی برای جامعه باقی نخواهد ماند. این یک بیان جامع مثل یک منشور سبک زندگی اقتصادی و درآمدزایی برای آن زمان بود ولی در واقع برای همه بشر و در طول تاریخ است.^۵

چند حدیث دیگر هم به شکل جامع وجود دارد که ان‌شاء الله در خطبه بعدی عرض می‌کنیم. همه باید کار و درآمد خودش را بر پایه‌های صحیح و قوی^۶ استوار کند. اهل کار و کارآفرینی و تلاش باشد و کوشش کند تا کار را بر پایه‌های محکم و ستون‌های شرعی، عقلی و منصفانه قرار دهد. این قدر آیات و روایات ما را به این دعوت کرده است. زندگی اسلامی فقط نماز و جماعت و جمعه و دعای کمیل و روضه و مداحی نیست. اگر ما زندگی اسلامی را در آن‌ها منحصر کنیم گوش‌های را گرفته‌ایم و گاهی خراب هم می‌کنیم. باید همه ما که به نماز جمعه می‌آییم این اصول را در حد توان خود مدنظر قرار دهیم و هر کسی در هر جایی که هست این قواعد نورانی و این اصول و منشورهای مهم را در زندگی پیاده کند. خدایا به ما توفیق بده این تعالیم را بفهمیم و در زندگی به کار بیندیم.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكُوفَةَ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ^۷

^۵ - مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ وَ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ جَمِيعاً عَنْ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي الْمُقَدَّمِ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ: كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عِندَكُمْ بِالْكُوفَةِ - يُعْتَدِي كُلَّ يَوْمٍ بُكْرَةً مِنَ الْقَصْرِ فَيَطُوفُ فِي أَسْوَاقِ الْكُوفَةِ سُوقاً سُوقاً وَمَعَهُ الدَّرَّةُ عَلَى عَاتِقِهِ وَ كَانَ لَهَا طَرْفَانِ وَ كَانَتْ تُسَمَّى السَّبِينَةَ^۵ فَيَقِفُ عَلَى أَهْلِ كُلِّ سُوقٍ فَيُنَادِي يَا مَعْشَرَ التُّجَّارِ اتَّقُوا اللَّهَ فَإِذَا سَمِعُوا صَوْتَهُ أَلْفُوا مَا بِيَدِيهِمْ وَ أَرْعُوا إِلَيْهِ بِقُلُوبِهِمْ وَ سَمِعُوا بِأَذَانِهِمْ فَيَقُولُ قَدِّمُوا الْإِسْتِخَارَةَ وَ تَبَرَّكُوا بِالسُّهُولَةِ وَ اقْتَرِبُوا مِنَ الْمُتَبَاعِينَ وَ تَزَيَّنُوا بِالْحِلْمِ وَ تَنَاهَوْا عَنِ الْبُيُوتِ الْكَذِبِ وَ تَجَافَوْا عَنِ الظُّلْمِ وَ أَنْصِفُوا الْمُظْلَمِينَ وَ لَا تَقْرَبُوا الرِّبَا وَ أَوْفُوا الْكَيْلَ وَ الْمِيزَانَ وَ لَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ (سوره اعراف، آیه ۸۵) وَ لَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ (سوره بقره، آیه ۶۰) فَيَطُوفُ فِي جَمِيعِ أَسْوَاقِ الْكُوفَةِ ثُمَّ يَرْجِعُ فَيَقْعُدُ لِلنَّاسِ. (شیخ حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۳۸۳؛ شیخ مفید، الکافی، ج ۵، ۱۵۱؛ شیخ طوسی، من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۱۹۳)

^۶ - براساس ۱۵ اصلی که قبلاً بیان شده است.

^۷ . سوره کوثر

خطبه دوم

اعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا يَبْلُغُ مِدْحَتَهُ الْقَائِلُونَ وَلَا يَخْصِي نِعْمَاءَهُ الْعَادُونَ وَلَا يُوَدِّي حَقَّهُ الْمُجْتَهِدُونَ^۸ ثُمَّ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا الْعَبْدِ الْمُؤَيَّدِ وَالرَّسُولِ الْمَسْدُدِ الْمَصْطَفَى الْأَمْجَدِ أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ (ص) وَعَلَى مَوْلَانَا عَلِيِّ بْنِ أَبِيطَالِبٍ وَعَلَى الصَّدِيقَةِ الطَّاهِرَةِ فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ وَعَلَى الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ سَيِّدِي شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَعَلَى أُمَّةِ الْمُسْلِمِينَ عَلَى بَنِي الْحُسَيْنِ وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ وَعَلَى جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَمُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ وَعَلَى بَنِي مُوسَى وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ وَعَلَى بَنِي مُحَمَّدٍ وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ وَالْخَلْفِ الْقَائِمِ الْمُنْتَظَرِ سَاسَةِ الْعِبَادِ وَأَرْكَانِ الْبِلَادِ وَأَبْوَابِ الْإِيمَانِ وَأَمْنَاءِ الرَّحْمَنِ وَسُلَالَةِ النَّبِيِّينَ وَصَفْوَةِ الْمُرْسَلِينَ وَعَتْرَةِ خَيْرَةِ رَبِّ الْعَالَمِينَ صَلَوَاتِ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ.

توصیه به تقوا

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ »^۹ عِبَادَ اللَّهِ أَوْصِيكُمْ وَنَفْسِي بِتَقْوَى اللَّهِ

امیر مؤمنان (علیه السلام) در خطبه متقین در توصیف و ترسیم سیمای انسان‌های باتقوا فرمودند: «وَ إِذَا مَرُّوا بِآيَةٍ فِيهَا تَخْوِيفٌ أَصْعَوْا إِلَيْهَا مَسَامِعَ قُلُوبِهِمْ وَ ظَنُّوا أَنَّ زَفِيرَ جَهَنَّمَ وَ شَهِيْقَهَا فِي أُصُولِ آذَانِهِمْ»^{۱۰} انسان باتقوا کسی است که نیمه شب برمی خیزد و با خدا راز و نیاز می کند و آیات خدا را تلاوت می کند و آنگاه که به آیات عذاب الهی می رسد با جان و دل به آن‌ها گوش فرا می دهد. این انسان باتقوا است. اینکه هر هفته می گوئیم و خودمان و همگان را به تقوا توصیه می کنیم یعنی به این جایگاه‌ها برسیم. وقتی آیه عذاب را می شنود تمام دریافت کنندگان قلب و گوش‌های قلبشان را به این آیه می سپارند. «مَسَامِعَ قُلُوبِهِمْ» این‌ها ظرافت‌های خیلی بالایی دارد. این دریافت کنندگان که نه این

^۸ - سید رضی، نهج البلاغه (صبحی صالح)، خطبه اول، ص ۳۹

^۹ - سوره مبارکه آل عمران، آیه ۱۰۲.

^{۱۰} - سید رضی، نهج البلاغه (صبحی صالح)، خطبه متقین، شماره ۱۹۳، ص ۳۰۴

گوش ظاهری است گوش‌های قلب را به قرآن می‌سپارد و چنان دل به آیات قرآن می‌دهد که یقین دارد که شعله‌های آتش و صدای وحشتناک آتش جهنم در عمق گوششان است. «فِي أُصُولِ آذَانِهِمْ» این قدر به قرآن اعتماد کرده‌اند گویا الآن آن شعله‌های بلند آتش را و صدای وحشتناک آتش جهنم در عمق گوش او جای گرفته است. رابطه انسان پارسا و متقی با آیات قرآن و انذار و هشداردهنده این است که همه گوش‌های دل را به قرآن سپرده است و آن قدر در یقین پیش رفته است که گویا آن شعله‌های آتش و صدای آن شعله‌ها در عمق جان او تجلی کرده است. لذا در شب بیدار می‌ماند و با خداوند راز و نیاز می‌کند. خدایا به ما توفیق فهم این معارف بلند و پیاده ساختن این ارزش‌های متعالی در روح و جان و زندگی‌مان عنایت بفرما.

مناسبت‌ها

مطالبی را فهرست‌وار تقدیم می‌کنم:

۱. تسلیت به مناسبت وفات حضرت معصومه (سلام‌الله علیها)

وفات حضرت معصومه (سلام‌الله علیها) را تسلیت و تعزیت عرض می‌کنم و یاد و نام این بانوی بزرگ فضیلت‌ها و کرامت‌ها، همه بزرگان دین، اولیای الهی، ائمه هدی، شهدای گران‌قدر و امام شهدا را گرامی می‌داریم با ذکر صلواتی بر محمد و آل محمد

فاطمه معصومه (سلام‌الله علیها) جلوه و شعاعی از وجود فاطمه زهرا (سلام‌الله علیها) است. شباهت‌هایی بین این دو بانو وجود دارد از جمله: این‌که در جوانی فاطمه معصومه (سلام‌الله علیها) با خیلی دیگر از امام زادگان تفاوت داشت و قله‌های بلند علم و معرفت و تقوا و جهاد در راه خدا را درنور دیده بود. فاطمه معصومه (سلام‌الله علیها) یک گوهر کمیاب و یک نمونه متعالی از انسان پیشرفته در مقاصد الهی است. فاطمه معصومه (سلام‌الله علیها) موردتکای پدر، برادر و چند امام بزرگ است و در شأن ایشان چند امام حدیث دارند و ترغیب به زیارت این بانوی کرامت‌ها و فضیلت‌ها کرده‌اند. در جوانی هم به لقای الهی شتافت و احتمال شهادتشان هم در بعضی از نوشته‌ها آمده است. جایگاه علمی ایشان هم در حدی بوده است که امام کاظم (علیه‌السلام) به ایشان اعتماد داشته‌اند و جایگاه ایشان را تصویر می‌کردند و همان روایاتی که در فضیلت زیارت فاطمه معصومه (سلام‌الله علیها) آمده است. همان‌ها کافی است که عظمت شخصیت فاطمه معصومه (سلام‌الله علیها) را نشان دهد و عمر نورانی‌شان با یک

هجرت بزرگ همراه شد که به قصد همراهی با برادرشان زینب وار از مدینه منوره آمدند و در میانه راه در ساوه مواجه با حمله‌ای شدند و به احتمال قوی به خاطر آن دچار مریضی شدند و با سرعت به قم آمدند که همیشه سرزمین مقدسی به شمار می‌آمده است و در همان جا به لقاء الهی رفتند. درود خداوند متعال بر روان پاک فاطمه معصومه (سلام الله علیها) باد و این هجرت ایشان سرآغاز رشد و شکوفایی بیشتر قم شد و این قبر همیشه ملجأ و مأوا بوده است و نقطه محوری بوده است که این همه عالمان بزرگ، دور قبر مقدس طواف کرده‌اند و در پرتو انوار فاطمه معصومه (سلام الله علیها) به قله‌های بلند علمی رسیدند. باز هم تقدیم به این بانوی بزرگوار می‌کنیم صلواتی بر محمد و آل محمد.

۲. بزرگداشت روز نه دی و دهه بصیرت و ولایت

موضوع دوم نه دی و دهه بصیرت و ولایت است که رهبری فرمودند: این روز از روزهای ماندگار تاریخ ماست^{۱۱} و درس‌های بزرگی در این روز و غلبه بر فتنه‌ای که جمعی فریب‌خورده و جمعی وابسته در پرتو سیاست‌های استکباری قرار گرفتند و کشور را دچار مشکلاتی کردند. مشکلاتی که تا سال‌ها باقی ماند و دشمن را جرئت داد که اقدامات تندتری نسبت به کشور مرتکب شود. آنچه کوتاه و فهرست‌وار می‌شود اشاره کرد:

۱. لزوم صیانت از آراء مردم

در حوادث ۸۸ و فتنه آن سال، آنچه مهم بود این بود که از آراء مردم صیانت شود. مهم نبود که چه کسی برنده انتخابات است و چگونه شخصیتی دارد؟ مهم این بود که انتخاباتی که در کشور به شکل منظم برگزار می‌شود و قدرت در آن انتخابات از گروهی به گروه دیگر از فکری به فکری دیگر انتقال پیدا می‌کرده است و این از افتخارات کشور بوده است که بلافاصله بعد از پیروزی انقلاب اسلامی حتی در زمان جنگ ما مرتب در سطوح شوراها، مجلس شورای اسلامی، ریاست جمهوری و خبرنگاران انتخابات داشتیم و هیچ‌گاه این رشته انتخابات و اتکا بر آرای مردم قطع نشده است که از مفاخر کشور ما در دنیا و در این منطقه آشوب‌زده بود. آنچه زشت و ناپسند بود و عرض کردم که گروهی فریب خوردند و گروهی هم وابسته بودند و نقشه‌ها هم جای دیگری طراحی می‌شد این بود که انتخابات را مخدوش

^{۱۱} - بیانات رهبری در تاریخ ۱۳۸۹/۱۰/۰۸

کنند. رهبری معظم هم برای صیانت از آرای مردم و انتخابات سینه را سپر کردند. برای اینکه اگر انتخاباتمان زیر سؤال می‌رفت و با توجه به اینکه هر انتخاباتی یک عده ناراضی دارد پس باید هر انتخاباتی زیر سؤال رود و در ادامه تبدیل شویم به کشوری که برای نظارت بر انتخابات در آن، ناظر بیرونی بیاید که این پسندیده و قابل قبول نبود. سیاست اصل نظام و در ادامه مردم هم این بود که به این فتنه کور و زیر بار نتیجه انتخابات نرفتن فائق بیایند. ادامه آن فتنه مبدل شد به وضعیتی که در آن هنجارشکنی‌هایی شد. هنجارشکنی به اصول مهم اسلام، انقلاب اسلامی و ارزش‌های متعالی دینی که در کنار این‌ها قرار گرفت. در کنار این‌ها رهبری بارها وقت اختصاص دادند و با این‌ها جلسه گذاشتند، حرف‌ها را شنیدند، نمایندگان آن‌ها آمدند و رفتند و بجای اینکه مسیر قانونی طی شود در یک مسیر دیگری قرار گرفتند که کشور را برای تخریب انتخابات به آشوب بکشند. این سلسله از اقداماتی بود که قابل قبول نبود و منجر به آن چیزی شد که شایسته نبود و کسانی در این آزمون بزرگ شکست خوردند و این واقعه منشأ پیدایش ۹ دی، حضور چشمگیر و یکدست مردم خالص و انقلابی برای دفاع از قانون انتخابات و از آرای مردم و در حمایت و دفاع از ولایت فقیه و اصل نورانی رهبری و ولایت فقیه بود. امروز هم پیام ۹ دی و دهه بصیرت و ولایت که جاری است که رمز عزت و آقایی ما در این است که قوانین کشور محترم شمرده شود.

در این است که آرای مردم محترم بشماریم و پیرو ولایت و رهبری باشیم. ولایت فقیه نقطه حجت بین ما و خداست و پیام نه دی این است. امروز هم ما به این نیاز داریم.

۲. لزوم هوشیاری بعضی از جریانات

هم‌زمان ما در این روزها شاهد هستیم که جریاناتی هستند که در مسیر انحرافی قدم برمی‌دارند. باید هوشیار باشند بعضی‌هایی که برای آن‌ها هزینه شد امروزه افتاده‌اند در مسیری که آرام‌آرام در حال تلاقی با نقطه‌های اصلی انقلابی است که برای خودشان هم خطر دارد. جریان فتنه و جریانات انحرافی مستکبران عالم و همه آن‌هایی که مقابل ملت بزرگ ایران و آرمان‌های انقلاب و اصل بزرگ ولایت فقیه و رهبری عظیم الشان قرار می‌گیرند باید بدانند امروز هم ما نه دی داریم، امروز هم ملت پای کار است.

با توضیحاتی که رهبری در سخنرانی جامعشان دادند شما به جای پاسخگویی و بجای تلاش برای خدمت به مردم اگر بخواهید در مسیر اپوزیسیون قرار بگیرید این راهی است که به ضرر خودتان تمام می‌شود و انشاء الله ملت ما در همه این صحنه‌ها حضور پیدا خواهند کرد و نقشه‌های پیچیده‌ای که برای شکست انقلاب اسلامی طراحی شده است

ان‌شاءالله نقش بر آب خواهد شد. وظیفه مردم در صیانت از این انقلاب و وظیفه بالایی است. جوانان عزیز باید همه ابعاد انقلاب را بدانند، وظیفه مسئولین دشوارتر است، وظیفه ما بسیار سنگین‌تر است. رعایت ارزش‌های الهی و اطاعت از فرمان‌ها الهی و رهبری در توجه به مشکلات مردم پیام نه دی است که ان‌شاءالله همه باید به آن توجه کنند و از آن تخطی نکنند.

۳. محکومیت اعلام پایتختی قدس برای اسرائیل غاصب

موضوع سوم در مسائل بین‌الملل موضوعات متفاوتی است. آنچه نباید فراموش شود و مکرر باید روی آن تأکید شود اقدام نابخردانه ترامپ در اعلام پایتختی قدس برای صهیونیست‌هاست. این یک حرکت بسیار شوم و بسیار خسارت‌بار برای همه امت اسلامی است. امروز هیچ‌کسی در دنیای اسلام معذور نیست اگر در برابر این اقدام زشت مستکبران عالم قیام نکند. این شوخی نیست یکی از مقدس‌ترین نقاط جهان اسلام بخواد پایتخت یک رژیم که سراسر غصب هست شود. معنای این اقدام تعرض به همه امت اسلامی و دهن کجی به تمام مقدسات و ارزش‌های امت اسلامی است. دهن کجی به همه اعراب و اقوام و مقدسات اسلامی است. این قابل‌پذیرش نیست و به فضل الهی با این حرکت ناپسند انتفاضه نو در فلسطین آغاز شده است و در جهان اسلام هم قطعاً این مسئله فراموش نخواهد شد و انقلاب اسلامی و ملت رشید و بزرگ ایران پیشگام مواجهه با این تصمیم شوم و اقدام استکباری هستند و آن‌ها هم قطعاً باید بدانند این حرکت‌های زشت نابخردانه منشأ بیداری‌های بیشتر و ان‌شاءالله وحدت امت اسلامی خواهد بود و به فضل الهی شاهد روزی خواهیم بود که لوث اسرائیل و مزدوران و وابستگان به امریکا که سعودی‌ها پشتیبان این حرکت‌ها هستند از صفحه جهان اسلام پاک خواهد شد.

۴. لزوم دسترسی آسان و سریع مردم به مسئولان

نکته چهارم که باید عرض کنم این است که ضمن تقدیر و تشکر از دوستان و کسانی که در ادارات در خدمت مردم هستند، هفته قبل هم در شورای اداری مطالبی گفته شد. ما هم سپاس‌گذار خدماتی هستیم که در بخش‌های مختلف و نهادهای عمومی و اداری به مردم انجام می‌دهند. درعین حال باید در سطح خودمان تلاش کنیم دسترسی مردم به مسئولین ما روان‌تر و آسان‌تر باشد. ما مسئولین مردمی و همراهی داریم که همه باید این‌طور باشیم و همین‌طور باید تلاش همه ما بر این باشد که مسئله اشتغال و ازدواج جوانان را واقعاً اصل بدانیم. درست است که دولتمردان و

مسئولین ما در سطح کلان کشور برنامه‌ریزی کنند و جدی باشند و شبانه‌روزشان را پای این مسئله بگذارند و حاشیه نروند، اما قطع نظر از آن در مورد خیلی از کارها مردم و مسئولان هر شهر و استانی می‌توانند اقدام کنند که شدنی است. وقتی عزم مسئولین شهرها و عزم مردم باشد و در کنار هم قرار بگیرند تفاوت خواهد کرد. همان روز هم من عرض کردم: لزوم دسترسی مردم به مسئولین، پاسخگویی سریع، فن‌آوری‌های خوبی که در نظام اداری ما پیدا شود، تکریم و هم‌دلی با مردم، یکدستی مسئولان و مردم، توجه به جذب سرمایه با حفظ عناصر محیط‌زیست و ارزش‌های اسلامی، توجه به مسائل فرهنگی - در مسائل فرهنگی باید نشاط و شادابی جوانانمان را توجه کنیم اما باید به خطوط قرمز و ارزش‌های الهی توجه کنیم - و اشتغال و ازدواج برای نسل جوان ما - خصوصاً برای آن‌هایی که تحصیلاتی دارند و می‌توانند فکر خوبی را تولید کنند - باید مورد توجه قرار گیرد. جامعه‌ای که بتواند دائماً کارآفرینی کند، دائماً ایجاد اشتغال کند، فضای اخلاقی و معنوی را صیانت کند و رابطه همه آن‌هایی که در جامعه هستند از مسئول و غیرمسئول یک رابطه خوب و بر پایه‌های اخلاقی معنوی استوار باشد جامعه مورد قبول است. امیدواریم که خداوند همه ما را در انجام وظایف موفق بدارد.

نسئلک اللهم و ندعوک باسمک العظیم الاعظم الاعز الاجل الاکرم یا الله و... یا ارحم الرحمین، اللهم ارزقنا توفیق الطاعة و بعد المعصية و صدق النیة و عرفان الحرمة، اللهم انصر الاسلام و اهله و اخذل الکفر و اهله، خدایا دل‌های ما را به انوار ایمان روشن بفرما، اعمال ما را قبول بفرما، توبه، انابه و عبادات ما را مورد لطف و کرمات خود قرار بده، گناهان ما را ببخش، آسیب‌ها را از جامعه ما دور بدار، نسل جوان ما را به اوج عزت، ایمان و افتخار برسان، همه مخاطرات را از کشور و امت اسلام دور بدار، شر دشمنان اسلام به‌ویژه اسرائیل غاصب را از سر همه مرتفع بفرما، شر تکفیری‌ها، داعشی‌ها و تروریست‌ها را به خودشان بازگردان، ما را از همه خطرات مصون بدار، باران رحمت و برکاتت را بر ما نازل بفرما، مشکلات اقتصادی کشور را مرتفع بفرما، مسئولان ما را به انجام وظایف، خدمات صادقانه و الهی‌شان آشنا و موفق بدار، مریضان ما، مریضان مدنظر و جانبازان را شفا کرامت بفرما، مسلمانان مظلوم بحرین، یمن، عراق، سوریه، میانمار و دیگر مسلمانان مظلوم در اقصا نقاط جهان را نجات کرامت بفرما، اموات و درگذشتگان ما، درگذشتگان از این جمع و تازه درگذشتگان را غریق بهار رحمت بفرما، ما را با نواقص خودمان آشنا بفرما،

ارواح تابناک شهیدان، شهیدان اسلام و انقلاب اسلامی، شهیدان دفاع مقدس، شهیدان مدافع حرم و مقاومت و بین‌الملل اسلامی شهدای این جمع و امام شهدا را با شهدای کربلا محشور بفرما.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ^{۱۲}